

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 45500-2

24 lk. (lk 5-28)

PS 88

Tähtis		Tähtis	
1	1. Kõrgeim	1	1. Kõrgeim
2	2. Kõrgeim	2	2. Kõrgeim
3	3. Kõrgeim	3	3. Kõrgeim
4	4. Kõrgeim	4	4. Kõrgeim
5	5. Kõrgeim	5	5. Kõrgeim
6	6. Kõrgeim	6	6. Kõrgeim
7	7. Kõrgeim	7	7. Kõrgeim
8	8. Kõrgeim	8	8. Kõrgeim
9	9. Kõrgeim	9	9. Kõrgeim
10	10. Kõrgeim	10	10. Kõrgeim
11	11. Kõrgeim	11	11. Kõrgeim
12	12. Kõrgeim	12	12. Kõrgeim
13	13. Kõrgeim	13	13. Kõrgeim
14	14. Kõrgeim	14	14. Kõrgeim
15	15. Kõrgeim	15	15. Kõrgeim
16	16. Kõrgeim	16	16. Kõrgeim
17	17. Kõrgeim	17	17. Kõrgeim
18	18. Kõrgeim	18	18. Kõrgeim
19	19. Kõrgeim	19	19. Kõrgeim
20	20. Kõrgeim	20	20. Kõrgeim
21	21. Kõrgeim	21	21. Kõrgeim
22	22. Kõrgeim	22	22. Kõrgeim
23	23. Kõrgeim	23	23. Kõrgeim
24	24. Kõrgeim	24	24. Kõrgeim

2.2a hvalaulu

23. X. 29.

Nomenid.	Verbid.
1. <u>Lõppvokaal püsib:</u> hoori neidu (hoor neiu) kurba lesi (kurb lesk).	1. <u>-b asemel -kse:</u> küsikse, laulakse, elakse.
2. <u>Vähevokaal püsib:</u> kurvaks (kurvaks), kandemassa (Kandemas).	2. <u>-neb potentiaal:</u>
3. <u>Kahetähtne vokaal</u> <u>kontraheeritud tiive-</u> <u>des:</u> kaug'eda (kaug'ele), eht'eda (ehtida).	3. <u>i- minevik:</u> laulin, ütlin, kostin.
4. <u>i-mitmus:</u> jälilla, tugev'ella.	4. <u>-maie infinitiv:</u> kuu- lamaie, mängmaie.
5. <u>Partitivi lõpp -da:</u> raheda, maada, teada.	5. <u>Vähe vokaal püsib:</u> laulasin, põõrasin.
6. <u>Klativi lõpp -je, -ie:</u> koda, je (kotta), hooneie.	6. <u>Possessiiv -ti ja -di</u> <u>asemel -tie ja -die:</u> mängitie (mängiti), hüpatie (hüpati).
7. <u>Elativi lõpp -sta:</u> metsasta, kodust, kamberista.	
8. <u>Inessiivi lõpp -ssa:</u> aiassa, toassa.	
9. <u>Abessiivi lõpp -la:</u> mäella, teella.	
10. <u>Ablativi lõpp -lla:</u> vahella, kaugella.	
11. <u>Faktivi lõpp -ksi:</u> ilusaksi.	

keel.

Muid vorme.	Süntaks.
1. <u>Possessiivsed suffik-</u> <u>sid:</u> -ni, -si, -sanna: tütreni, hõlmassana.	1. <u>Eriline sõnade järjestus:</u> kolm oli minu pesassa. Kesse liigub päale liiva, kesse astub päale hana?
2. <u>Hiinitatav liide -p:</u> sellep, sestap.	2. <u>-ella vahend:</u> kmasella riideilla. teravilla kirveilla.
3. <u>-ks, -kaks?</u>	3. <u>absoluutne genetiiv:</u> kohisesid, kahisesid, kuused, mühisesid, mähisesid männid.
4. <u>Arvud:</u>	4. <u>-vat asemel -vada,</u> <u>-vaksi:</u> kuulin linnu lendavaksi. Nägi meest tulevada.
5. <u>-ne lõpp -ke</u> <u>tähenduses:</u> neidune, lindune.	

16. XII. 29.

Nõomenid.	Verbid.
12. Essivi lõpp: 13. Suffiks -se / -kse: kadusse. 14. Instruktiiv: suuri silmi, palja jalgu, ristis käsi	8. kahekordne vokaal kontraheeritud ti- nedes:

Muid vorme.	Süntaks.
6. Sagedased diminuu- tiivid: peretütar neitine, peretütar talukene.	-gi sõnapikendusena: Meri mütsus muresagi.

3. Eesti rahva-

(Kiigi- lugu)

laulud.

19. IX. 29.

Laulik ja laul.	Perikonnalaulu.	Pöö ja oigus.	Loodus.
Kest ma laul- ma õppimist laulja neiu kodu. laula, laula, suu- kene. laulu Nõim. Suu lau- lab, süda muretses. Kannel.	1. <u>Lapsepõlv ja noorus</u> : Tule, tule, unekene! Kui ma olin väikekene. Mullal maksan eide vaeva. Nooruse rõõm. 2. <u>Keiu ja peiu</u> : Armas neitsipõlv. Pääd ei anta poiste piirda. Oleks see neiu minulla. Ei tea mehe südalant. 3. <u>Kosjad ja pulmad</u> : Kaval kosilane. Viim kosilane. Peiu õpetus. Veneravakalaul. Saaja teretamine, pulma õlu. 4. <u>Abielu</u> : Pereminija vaene kogu õnnelik nookin. Kuri ja häa mees. Mulle anti must naine. 5. <u>Murelapsed</u> : Ma istun muremäella. Vaeslapse laul. Mitte halba ilmapääl. Mul oli üksainu venda. Lese- naine nutulaul.	1. <u>Oigus</u> : Oija õpetus. Küraat pan- dud kappi. Tule, tule, tuuleke- ne. Nere, vare, päevakene. 2. <u>Pöö</u> : ole koslas hommik- kella. Käsi kivi. Lõikuse laul. Karijase kalbus.	Segase Rha laul. Suresloka Talvel. Sügisel. Kuku, ku- ke, kää- kene!

Pidu, mäng, pühha.	Sõda.	Nali ja pilge.	Eepilised.
1. <u>Kiik</u> Miks kiik kiik- nub? Sün on kullad kiikumassa. Lähme nekku ehtimae. Lähme jaa- nitulele. Mardilaul. Vastlapäeva laul.	Sõuaksin ma sojas surra. Sõjalaul. Mül oli üks- ainus venda. Kus meid vii- maks viidake- sa. Sõjasõit Saare- maale.	Rotipulmad Voi lümet! Mä olin suu- ressa sõja sa Mullal meie sinna saame.	1. <u>Muinasju- tulised</u> : Hikaasa tappa Mäi. Hulboul. Pruudi huuraja Meeste mureja. 2. <u>Muudlused</u> : Sini kirja linnu- kene. Kahmuneid Salmelaul. Jeesuse sõit. 3. <u>Kodulaulud</u> : Kane karjane. Kari kadunud.

Stiilinõuded.

11. XI. 29.

Sõnad, sõnaühendid, laused
lauseühendid.

1. Grammatilised: a. Puhtus; read: arkaism,
neologism, provintσιαalism.
b. Õigus.

2. Loogilised: a. Selgus; täpsus, read: mõttetus,
segasus, tautoloogia, pleonasm, jne,
mitmemõttelisus, jne.
b. Üksus.

3. Estetilised: Kontinents; rüjuvus. Proolik. Elarus.
Figuurid. Kolarus: Eürütmiline ja
eufooniline

Proovid l.

25. XI. 29.

Metafoor (ülevanne sarnasusel).	Metonüümia
<u>Adjektiivne.</u> Tal on kuldne süda. Ma kardan ta raudset rusinat.	<u>Vorm, alg:</u> sisu. Ta ajad vee- tavad.
<u>Substantiivne.</u> Ta koidupalgeil naerleb värskus.	<u>Isik:</u> omadus, oman-
<u>Verbaalne.</u> Kaugus kutsub. Kevad meelitab.	Ta loeb kaabu
<u>Personifikatsioon.</u> Pimedus käib õues ringi, laulab nutab tuulega.	<u>Kine:</u> asi. Raudsraud Ta käib
<u>Allegooria (laiendatud metafoor).</u> Käbi ei kukku kannust naugele.	<u>Põhjus:</u> tagajärg. Toidab ga. Va-
	<u>Sümbol:</u> sisu. kannab

pildid.

(ülevanne suhtel).	Sünderdooon (ülevanne mahutusel).
tühjendas karika. revad, ajad õpe-	<u>Osa:</u> terwin. Puri liigub. Olen natuse all.
	<u>Sinsus:</u> mitmus. Veel kasvab metsas kuusk ja mänd.
<u>lus, tegu.</u> Tuglast. põleb.	<u>Umbaar:</u> kindelaru. sada korda olen teid reelnud.
ja tappis teras. siidis ja sametis.	<u>Liin:</u> alaliigiga.
end kümme küüne- lab pisaraid.	
oma risti.	

E u r ü t m i k a -

tooniline.

1. Värtsjalad:

- famb: Meil aia ääres tänavas.
- Prohäus: fuba nase ladvast lehed
langetavad.
- Lantül: Oideke, oideke, ära nii hellas-
ti oitumise.
- Amfibrak: Hiis haljendab, tamprikus
tuhkiseb tuul.
- Anabest: Vangist Venemaalt naks
grenadeeri kord teel...
- Spondäus: fultusta sepa sa kõin,
Kõnnipõni lütar!

Värdline.

Värtsjalad:

- famb: v -
- Prohäus: - v
- Lantül: - v v
- Amfibrak: v - v
- Anabest: v v -
- Spondäus: - -

E u f o o n i k a.

1. Riim,

on viimaste vär-
si jalgade kooskõla
alates rõhuist.

Vainne õõ,
hõpnuud tõe...

2. Alliteratsioon

on algahäälirute
sama sus.

Tahtis Salmet
kaasaks saada.

3. Rõppassonans

on viimaste vär-
si jalgade vokaal-
samans:

Mul langes sõber
noorusõlmel.

28. XI. 29.

Figuurid.

I. Sisufiguurid.

1. Kujufiguurid { Võrdlus: sa tulid nagu päikene.
Epiteet: samet pehme rohi.

2. Toonifiguurid { 1. Küsimus: Miks sa põed põllukene.
 2. Kõnetus: kevade, tule ju!
 3. Hüüe: Oh, kui ilus elu!

3. Fonifiguurid { 1. Antitees: Täna päev, homme päev...
 2. Gradatsioon: kui ma hakkas laulma,
 ei mind jõua ohjad hoida,
 ohjad hoida, köied köita.
 3. Ellips: Ema! ema! nuuled? laulu-
 helinat.
 4. Sõnamäng: Sinna surevad kõin si-
 hita teed, sinna lõpevad
 kõin teeta sihid.
 5. Paradoks: Kuldne reegel on see, et pole ol-
 mas kuldseid reegleid.
 6. Hüperbel: Pisarad jooksid jõena.
 7. Ironia: Päev saab sulaste päida
 kammib karjalaste päida.

8. Sarkasm: Vaatan vanemate selgivedu riigihobusel.

II. Vormifiguurid.

1. Kõlafiguurid.

1. Rütm: Miks sa nutad lil|le|ke|re?
 2. Kongruents: Laisalt lailavad lained liival.
 3. Onomatopoeia: Liiri-lööri lõoke, piiri-pää-
 ri pääsure!
 4. Alliteratsioon: Kanarbikus kasvasin, samb-
 la süles sirgusin.
 5. Assonants: Tähtis Salmes kaasaks saada.
 6. Rütm: Kõrgel kiiguvad, liiguvad pilved.

2. Sidefiguurid.

1. Polüsündeton: See riikab ja riikab ja so-
 sistab tuul.
 2. Asündeton: Parred palgid pragisevad...
 aknad puruks... laste risa...
 lapsi otsib ema, isa...
 3. Parallelism: laula laula suurene,
 liigu lõnnu keelekene.
 4. Inversioon: Mägede põues puhkab jär,
 suu, sügav, sinine.

, Kui hime sul naanans sun mao - fuh-lu!.

3 kordus-

figuurid.

1. Anapoor: Puhtal porandal, puhta reke all.
2. Epi poor: Sa tulid nagu päikene
ja kadusid nagu päikene.
3. Epanáleps: Tere, tere, veli, tere!
4. Epanood: Üks laev une läeb üle vee,
läeb üle vee ja lainele.
5. Refrään: lumehõbeke tasa, tasa,
hügiele annale, tasa, tasa.
6. Komplensiid: Öed läikiva lumekarva,
Öed puna roosi karva,
Öed taevastina karva.

Eesti Rahvalaulu korjamisest.

16. XII. 2

1. Herder, „Stimmen der Völker in Liedern — 1778 a.; sisal-
dab 8 eesti rahvalaulu saksa keelses tõlkes.
2. Rosenplätkeri rajakiri „Beiträge zur genaueren Kenntnis
der estnischen Sprache — 1813-1833; sisaldab 150
e. rahvalaulu.
3. Fählman ja tema asutatud õpetatud Eesti Selts 1838
Tartus.
4. Neus, „Estnische Volkslieder, Urschrift u. Uebersetzung;
3 annet 1850-52; sisaldab 119 laulu.
5. Kreutzwald, „palju laulu Kalevipojas“ — 1861. a.
6. Eesti Kirjameeste Selts — 1871 a. andis välja M. Veske
„Eesti rahvalaulud“ I, anne — 1879, II — 1883 a.; sisal-
dab 180 laulu).
7. Jakob Hurt, „Vana kannel“ I anne 1875, II —

1886 a. "Setu keste laulud" I-III annet.
Organiseeris üldmaalse rahvalaulude kogumise (ülekeetse
1888a.). Lühda kogudes 45 000 laulu.

8. M. f. Ersen, tema kogudes 11 500 laulu.

9. Doktor O. Kallas, kutsi maarahvas - 1893a.

10. Eesti Üliõpilaste Selts O. Kallase juhatusel 1904-1916a.
13 000 laulu.

11. Rahvalaulude antoloogiad: Petersoni, Saareste, Ri-
dala ja Saviku poolt.

Tõlked eesti rahvalauludest.

Eesti rahvalaule on varasematel aegadel tõlgitud
saksa keelde ajaloolase Hupeli ja teadlase Schlegeli poolt;
soome keelde prof Krohni poolt; ungari keelde
doktor A. Báni poolt; 1927a. ilmus A. Väinaste uu-

joneline eesti rahvalaulude kogum soome keeles "Viron ru-
nokannel".

Rahvalaulud
Keel

Fr. R. Kreutzwald.

27.I.30.

Sündis 26. dets. 1803. Jõeperemõisas, Viirumaal.
Sai esimest õpetust vanalt mõisateenrilt kottelilt. Saa-
des ainult poolteist aastat Rakvere alg- ja kreiskoolis
õppida, rändasid ta vanemad Ilaguri kihelk., Ohulepa
mõisa, kust leidis omale uue sõbra-õpetaja Fischeri.
Sooritas hiljem kooliõpetaja eksami, tegutses siis Peter-
buri sõjaväe arstiteaduse akademias, kust siirdus
1826 a. Tartu ülikooli ja omab sin 1833 arstiteadu-
se doktori aunime. Tegutses 44a. Võru linnaars-
tina ja suri Tartus 25. aug. 1882.

Ta on kirjutanud: "Väinamäe" (1840), "Sipelgas",
"E. ennemuistsete jutud" (1865), "Paar sammukesträn-
damise teed" (1853) jt. Pani Võrus kirja eesti rah-
valepose "Kalevipoja".

1. II. 30

Kalevipoeg.

I lugu.

1. Kalevi tulek Eestimaaale.
2. Linda
3. Kalevi kosjaskäik ja pulm.
4. Linda lahkumine sünnikohast.

II lugu.

1. Kalevitaadi ennustus ja surm
2. Kalevipoeg noorpõlves
3. Tuuslari ähvardus.

III lugu.

1. Kalevipoeg mererannal
2. Kalevipojad metsas
4. Tuuslar Kalevi talus
4. Kalevipoeg isa hauas

IV lugu.

1. Kalevipoeg ema otsimas.
2. Juhtumised saareneinga

V lugu.

1. Kalevipoeg Soome rannal.
2. Saaretaat + ja -it istutatavad kiire iluks tamme.
3. Kalevipoeg tuuslari talus.
4. Kalevipoja unenägu.

VI lugu.

1. Kalevipoeg soome sepa juures.
2. Koduteel.
3. Tammelugu.

VII lugu.

1. Kalevipoeg mererannal ja saarepiiga laul.
3. Kalevipoeg Irumäel.
4. Vennad ema otsimas.
5. Kalevipoeg isa hauas.

VIII lugu.

1. Kalevipoegade liisusheitmine: noorem saab kuningaks.
2. Kalevipoeg küündmas.

IX lugu.

1. Kalevipoeg otsib hobust ja karistab hunte.
2. Sõjakäskjalg Kalevipoja juures.
3. Rõnjala juhtumised koduteel.

IX lugu.

1. Paharekide tüli ja maamootmine.
2. Kannupois veevaimude kodus.
3. K.-poeg võitleb veevaimuga.
4. Amaneiti sõrmuse otsimine.

X lugu.

1. Kalevipoja teekond läbi Piipsi.
2. K.-poeg puhkab.
3. Sorts varastab Kalevipoja mõõga.
6. Mõõgaotsimine.

XI lugu.

1. K.-poeg magab 7 päeva.
2. " õpib ussisõnu.
3. " läheb põrgu.
4. " murib nõia riistu.

XII lugu.

1. Põrgu sisemuse vaatlamine.
2. Võitlus sarvikuga.
3. Kalevipoeg päästab piigad.
4. Jukturnised põrgu õues.

XIII lugu.

1. Sarviku ja Kalevipoja vestlused.
2. Kalevipoeg uinub.
3. Põrgust loodud piigade saatus.

XIV lugu.

1. Reisi ettevalmistused.
2. Sädemete saarel.
3. Kõrakoondlased
4. Kodusoit.

XV lugu.

1. Kalevipojad kodu otsimas.
2. Sõjas.
3. Nõia koopas.

XVI lugu.

1. Kalevipoja teine põrguskäik.

XVII lugu.

1. Võitlus vanapaganaga.
2. Koduteel.
3. Sõjakaaskjalg.

XVIII lugu.

1. Kalevipoeg peidab vara.

2. Kalvipoeq sõjas.
3. Sõprade surm ja Kalvipoeq parandab riigi Ole-
viipojale.
4. K.-poeq Koiva jõe kaldal.
5. " Kääpa " "
6. " suurel mõõga läbi.
7. Kalvipoeja vaim põrgus.

2. III. 30.

Kokkuvõte „Kalviipojast“.

1. Aine.

Eestlaste du Läänemere maile tulekut kuni iseseis-
vuse kaotamiseni. Rahvas on kujutatud Kalviipojas.

2. Idee: Kangelane elab oma rahva kasuks. Ka kange-
lane peab kannatama oma tegude tagajärgi.

3. Tegelased:

1. Kalvipoeq — töökas, energiline, suure füü-
silise jõuga, kuid vaimliselt arenematu, tasakaalutu;
2. Linda — kindlameelne, truud abikaasa ja hää ema;
3. Alevipoeg — rõõmus laulik; 4. Sulevipoeg — vahva